

David Jan Žák

Tleskač

Ze světa Jaroslava Foglára

Albatros

Tleskač

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.albatros.cz
www.albatrosmedia.cz

David Jan Žák
Tleskač – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

David Jan Žák

Tleskač

Ilustrovala Renata Wilflingová

Albatros

Anežce a Jakobovi

„To už je velmi dávno, co toho chlapce našli jednoho rána na ulici. Tehdy byl asi dvouletý a nikdo ho neznal, nikdo se k němu neblásil. Neuměl ještě ani pořádně mluvit...“

Jaroslav Foglar, Záhada hlavolamu

Ten chlapec se stal legendou. Za jeho života ho znal málokdo, málokdo mohl říct bez uzardění a falše: „Já ho znal.“ Byl to samotář a snílek? Možná. Zvláštní kluk, který žil svými sny? Nejspíš. Pokusím se vypovědět jeho příběh tak, jak jsem jej sám slyšel vyprávět Bertem Komourem a samotným naším zakladatelem Vojtěchem Vontem. Měli to štěstí, že ho potkali a z jeho vlastních úst mohli vyslechnout, co se doopravdy stalo.

Jan byl tajemný, šel za svou vidinou až do úplného konce. A jeho hlavolam? Ten se stal nakonec svatým grálem všech kluků ve Stínadlech.

Tak jako je Bert symbolem sjednocení všech stínadelských a Vojtěch zakladatelem, tak se z Janova ježka v kleci stal symbol Velkého Vonta, vůdce Stínadel. Hlavolam byl a je pro nás Vonty žezlem, jablkem i korunou. Jen Velký Vont je smí držet v rukou, nikdo jiný! Tak tomu bylo, je a bude, dokud Stínadla budou jednotná, silná a neporazitelná.

Kronika Vontů, sobota 13. 10. 1917

Tento den se kdesi v Portugalsku stal zázrak.

SIROTČINEC
1907—1910

1. část

Tajemný stařec

Stařec vede za ruku sedmiletého chlapce. Tak by se scéna jevila pozorovateli, který by stál na vzdálené straně ulice. Pokud by přišel blíž, brzy by zjistil, že ten muž v dlouhém černém kabátu, klobouku, co stíní tvář, a s vousy hustými, prošedivělými a dlouhými tak, že sahaly až na břicho, vleče chlapce za záplatovaný rukáv.

Kluk sahal starci sotva do pasu. Drobný, vyhublý, samá ruka a noha, na hlavě vrabčí hnízdo světlých vlasů. Modrošedé oči tékaly kolem, zatímco úzký nos stále popotahoval a jemná, až dívčí ústa by nejraději křičela do noci. Jenže strach z nich udělal mlčící a chvějící se bledou branku do chlapcovy duše. Drobná brada byla zanořená v klopách řídkého tmavě hnědého kabátku. Volné, až příliš volné nohavice se třepotaly jako dvě vlajky na stožárech nohou. Kalhoty u pasu svíral šedivý provaz, na koncích roztřepený. Boty měl chlapec o číslo větší, než by se hodilo. Okopané špičky narážely co chvíli do kočičích hlav ulice. Zakopával, ale neupadl. Stařec ho držel pevně.

Ani jeden z nich se netvářil radostně, natož šťastně. Chlapec se rozhlížel, jako by hledal záchytný bod, skulinku, kterou by mohl starci uniknout, a muž zas nakvašeně bručel, byl zamračený. Na chlapce každou chvíli syčel.

„Prober se konečně, a hejbni sebou. Nikdo nás nesmí zmerčit!“

Stařec by dokázal nahnat strach i dospělému, natož sedmiletému. Jenže pozorovateli by brzy došlo, že chlapec starce zná, že nemá ani tak strach z něho, jako z toho, co ho čeká tam, kam mají namířeno.

„Já tam nechci! Proč nemůžu zůstat u tebe?“

„Už jsme o tom mluvili!“ zasyčel stařec. „U mě nejsi v bezpečí.“

„A tam, co jdeme? Tam jo?“

Stařec se zasmušil, ústa se mu sevřela v bolestném stenu. Vrásky byly hlubší než jindy, rozorané čelo svědčilo o starostech, které ho plně prostoupily a nedaly mu klid. Vzdychl, ale neodpověděl. Sám zřejmě nevěděl, spíš doufal, že se nemýlí. Chlapce musí za každou cenu ukrýt!

Jejich kroky vedly zakřivenými uličkami tam nahoru, na Rváčov. Do nechvalně proslulé části Stínadel, která plodila ty nejdivočejší výrostky. Bývalý klášter tvořil temnou siluetu v severním cípu čtvrti.

Do kláštera vstoupili postranní brankou. Stařec trhl rukou, aby si kluka přitáhl blíž.

„Teď nech mluvit mě,“ zašeptal. „Ten chlap tam uvnitř nesmí mít tušení, že my dva k sobě nějak patříme. Je to jasné?“

Muž chlapce objal. Chvilí tak stáli, chlapec svíral starcova stehna a v očích se mu objevily slzy.

„Musíš být statečný,“ hlesl stařec.

„Já... já vím.“

Chlapec si otřel slzy do rukávu. Vzhlédl k muži, který jej starostlivě pozoroval, a usmál se.

Bez klepání vešli do dveří, za nimiž vládlo šero a chlad. U stolu podřimoval muž, měl kostkované sako, vázanku ledabyly uvázanou a trčící nakřivo do strany, rozepnutou světlou košili. Prameny hnědých vlasů padaly přes zavřená cukající víčka. Obličej připomínal bramboru plnou výrůstků. Bradavice a husté obočí z něj dělaly v tom přítmi podivný, až strašidelný přízrak. Chrápal.

Stařec zavřel dveře, kluka nechal stát v rohu ponuré místnosti a šel rovnou ke spícímu, aby jej ranou do stolu probudil. Muž sebou škubl, vymrštil se v židli, až se málem překotil na záda, a vystrašeně zíral na starce.

„Ty?“ zeptal se, jako by nevěřil svým očím, snad si v první chvíli pomyslel, že se mu stařec jenom zdá.

„Mám pro tebe melouch, Správče.“ Stařec promluvil tiše, ale jeho slova zaduněla, otrásla mužem a on se plně probral ze spánku. Na první pohled bylo jasné, že starce zná, ví, s kým má tu čest. Muž se starce bál. Jeho oči a úzkostně zkrivená tvář hovořily za vše. Stařec byl jeho noční můrou.

„Co po mně chceš, Hroznýši?“ šeptal muž a hlas se mu chvěl.

„Tady,“ řekl stařec a hlavou kývl směrem k chlapci, „vezmeš ho do toho svého sirotčince. Zapiš ho jako Jana Tleskače, trošku si pohraj

s dokumenty, to ty umíš, v záznamech musí být, že ho sem poslali úředně, úřady mu daly jméno, a hlavně,“ stařec se na chvíli odmlčel a chytl muže pevně za zápěstí, „přivedli ho už před pěti lety!“

Muž zbledl.

„To přece...“

Stařec zesílil své sevření, naklonil se k muži a cosi mu pošeptal. Ten šepot připomínal syčení hada.

„Udělám to,“ vydechl muž, „jsem tvým dlužníkem, nezapomněl jsem.“

„Jsi obyčejný šmejd, Správče, nesnaž se mě podvést. Pusť se do práce.“

Stařec se otočil, pokynul chlapci a oba vedle sebe usedli ke stěně na dřevěnou lavici, zatímco muž třesoucíma se rukama uchopil tlustou úřední knihu a zalistoval v ní. Než vzal pero a namočil hrot do inkoustu v kalamári, zapálil knot petrolejky, která visela nad stolem. Ruka se mu chvěla, když vpisoval mezi staré záznamy ten nový.

„Jak jsi říkal to jméno?“ zeptal se a trochu nahrbil záda, jako by čekal pohlevek.

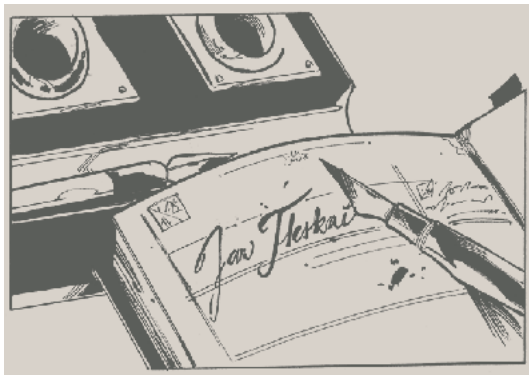
„Jan Tleskač,“ zabručel stařec, „kluk rád tleská, je to banální a hloupé vysvětlení, takže mu každý landsman uvěří. Jeho pravé jméno nesmí nikdo vyčenichat!“

Správce přikývl a během psaní se zvědavě zeptal na ono chlapcovo pravé jméno. Stařec na něho zařval tak, že se příkrčil nejen Správce, ale i chlapec. Muž raději dál nevyzvídal. Chlapec se na starce podíval, ten na něho neznatelně kývl. Na malý okamžik chlapci stiskl ruku.

„O mně ani slovo, Správče!“ řekl stařec.

Když muž dopsal, stařec vstal a šel zfalšované dokumenty zkontrolovat. Poplácal muže po tváři na znamení toho, že je spokojený.

„Tady jsou jeho věci, ty ať má furt u sebe. Fuj.“ Stařec vycenil zuby a sraštil nos. „Mohl by sis tu sem tam vyvětrat, smrdí to tady!“ S těmi slovy odcházel a ani na chvíli nezavádl pohledem o sedícího chlapce. Ve dveřích se naposledy otočil ke Správci.

„Nezklam mě!“

Muž se uklonil, jeho oči zamžikaly a úlevně vydechl ve chvíli, kdy cvakla klika.

Správce se poprvé podíval na hochu.

„Kdes k němu přišel?“

Muž vstal a přistoupil k vystrašenému chlapci. Dlouho si jej prohlížel.

„Co na tobě je, že tě sem musel přitáhnout osobně?“

Mluvil spíš sám k sobě, nečekal odpověď. Pak usedl za stůl a o kluka se už nezajímal. Chlapec sáhl do tlumoku, který mu stařec nechal, a vytáhl z něho plátěný váček, v němž cosi zacinkalo. Pak cár starých novin, na kterém byla fotka jakési vily u řeky. Na té fotografii stál muž, měl vystouplé lícní kosti a širokou bradu. Vosková kůže připomínala napnutou kozinu na bubnu. Byl to Ksicht. Nakonec hoch držel v ruce kus zažloutlého pomuchlaného papíru se vzkazem:

Když bude nejbůh, vybledej mě! Hroznýš

Nic víc, žádná adresa.

„Vezme si tě na starost Hrbáč, dělá tu ranhojiče a vůbec všechno, co je potřeba. Bude tu co nevidět,“ ozval se Správce, aniž by zvedl

oči od stolu. „Nelekni se ho, už se takovej narodil. Příroda se na něm pěkně vyřádila. Kluci ho maj celkem rádi, osobně to moc nechápu, takovýho pokřivence,“ uchechtl se.

Hoch vše vrátil do tlumoku. Pak seděl a čekal na Hrbáče.

„On už se o tebe postará,“ tvrdil dál Správce, který seděl pod mihotavým světlem lampy a sledoval jakési zápisy v dokumentech, co měl před sebou. Chlapec nakonec na lavici usnul.

„Jan Tleskač,“ opakoval Správce dokola chlapcovo falešné jméno. „Další hladový krk, který určitě nevedli ke křesťanství. Však my si tě tady převychováme. Musím Hrbáčovi důrazně říct, aby tě nerozmazloval, chlapečku. Hroznýš nehroznýš, seš jenom další spratek, co bude poslouchat.“

Bartoloměj

Jan spal dál na lavici. Správce odešel už před půldruhou hodinou. V Janově snu Hroznýše i Správce pohltila noc, zmizeli. Místo nich se místností šoural nahrbený stín. Usedl ke stolu a vyráběl úřední listiny, falešné listiny.

„V tomhle jsem byl vždycky dobřej,“ řekl nahrbený stín ze snu.

Malému Janovi se zdálo dál o Hrbáčovi, do snu se mu vkrádaly kousky reality. Už nespal tvrdě, jednalo se o polospánek a ten se brzy změnil v probouzení. Hrbáčova slova byla šelestivým budičkem. Hrbáč teď vstal a šel k němu, sklonil se. Chlapci zacukalo ve tváři, cítil jeho kyselý dech. Hrbáč mu cosi naléhavého šeptal. Jan se ohnal rukou, jako by odháněl nepříjemnou mouchu.

Stála nad ním nahrbená silueta. Světlo petrolejky, které svítilo za jeho zády, stínilo tvář. Hrbáč šeptal.

„Nemáš žízeň?“

Hoch pootevřel oči a nasucho polkl. Hrdlo měl vyprahlé, jako by spolykal piliny. Prudce se posadil. Mžoural po místnosti. Viděl malou postavu, byla vyšší než on snad jen o loket.

Hrbáč mu podal plechový hrnek a čekal, až se kluk probere úplně.

„Já jsem Bartoloměj,“ představil se Hrbáč a usedl k Janovi. „Dělám tu něco jako vrátného a ranhojiče zároveň. Taková holka pro všechno,“ zasmál se skřípavým hlasem, který byl podobný zpěvu nějakého ptáka.

Jan měl možnost si ho teď prohlédnout. Mužík mu připomínal skřítku. Byl ohnutý jako zlomená laťka od plotu, měl kulaté břicho a ruce jako nitky. Tvář kulatou. Z náměsíčně bledého obličejce vykuchovala narudlá bambule nosu a výrazná masitá ústa. Oči byly vlídné, vesele se v nich odráželo světlo petrolejky. Ty oči se na něho smály. Chlapec k němu ihned pocítil důvěru. Byl vděčný za přinesený teplý čaj i za vlídný melodický hlas, trošku nakřáplý, přesto milý.

Chlapec mu vrátil prázdný plecháč a podíval se Hrbáčovi do očí. Měl pocit, že se vrásky kolem nich rozvlnily, jako by tančily. A zas v nich viděl úsměv, třebaže ústa zůstávala nehybná.

„Vítej ve stínech,“ řekl muž a vzal Jana kolem ramen. „Dám ti jednu radu. Zadarmo, nic za ni nechci.“

Jan neklidně poposedl.

„Nikomu tady nevěř,“ zašeptal Bartoloměj, „ani mně, a už vůbec ne Správcí. Od kluků se drž stranou. Je to tu samý vlčák.“

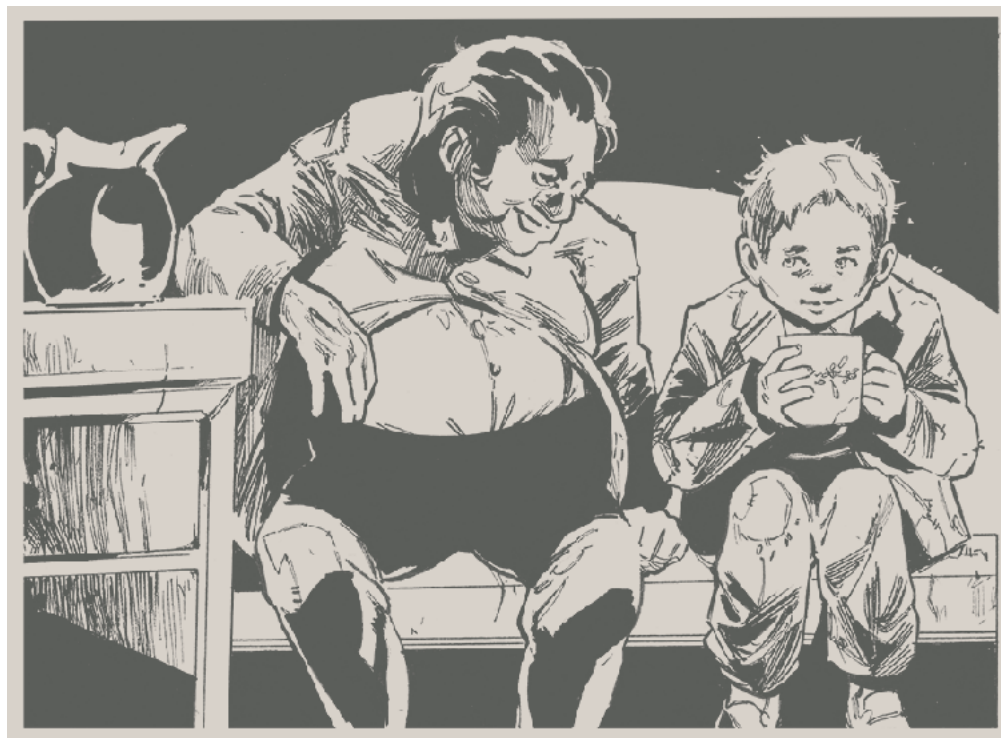
Na chvíli bylo ticho, Jan slyšel jen mužův přerývaný dech.

„Pojď, musíš se vyspat,“ řekl a kývl hlavou.

V cele

Hoch byl ztuhlý, cítil chlad. Zívł, promnul si oči hřbetem ruky.

Bartoloměj jej vedl pryč z místnosti. Černou chodbu osvětlovalo světlo petrolejky, kterou Hrbáč držel nad hlavou. Janovi byla čím dál větší zima. Měl pocit, že jdou labyrintem, chodba se stáčela, kroutila se jak had, větvila se, rozšiřovala, aby se vzápětí zúžila. Kdyby se měl teď sám vrátit do místnosti, v níž usnul, netrefil by.

Houpající se světlo zastavilo a osvětlilo těžké nízké dveře s odklopným zamřížovaným otvorem. Zarachotil klíč a dveře s ohlušujícím skřípotem rozevřely chřtán a za nimi nebylo nic, tma, hustá tma. Hrbáč do ní vklouzl a rozřízl ji svou petrolejkou. Jan klopýtl, mířil po kamenné dlažbě za ním.

Hoch si uvědomil, že je v cele po mniších. Stěny byly kamenné a vlhké, vzduch zatuchlý. Marně se rozhlížel po nějakém okně. Bartoloměj zatím zapálil svíčku na kamenné desce u zdi, která zřejmě sloužila místo stolu. Naproti sobě tu ležely dva slamníky a mezi nimi jen úzká škvíra.

„Vyber si,“ řekl Hrbáč. „Časem ti přibude spolunocležník, ten už si nebude moct vybírat, tak toho využij.“

Jan spatřil plísni prokvetlá lůžka a deku prožranou moly. Bartoloměj mu podal kopičku jakýchsi hadrů.

„Noční košile a pracovní věci.“

Chlapec vytřeštěně zíral na dlouhou košili z hrubé pytloviny, která měla být noční košilí. Hrbáč ho vyzval, ať se převlékne, a on uposlechl. Pytel byl sešitý jako zvon s dírou pro hlavu a ruce. Nepohodlný a kousal do holé kůže. Věcmi Hrbáč myslel záplatované kalhoty a řídkou košili, Jan je uložil do hlavy postele. Uvědomil si, že nedostal boty, ještě že měl ty od Hroznýše. Bude si muset šetřit i šaty, ve kterých sem přišel, jsou o poznání lepší než místní. Své staré věci nechal ležet na protějším slamníku.

„Vyspi se dobře.“ Bartoloměj se zvedl a odkulhal k polici. Vzal z ní šedivou, nevalně vonící deku a hodil ji Janovi. „Lepší tu nenajdeš.“

Chlapec ulehl a snažil se pod dekou zahřát.

Bartoloměj se vrátil ke dveřím.

„Za dvě hodiny se ozvou rány do železné tyče, to znamená, že je budíček. Od té chvíle máš deset minut na to, aby ses obléknul a vyběhl ven na dvůr.“

Hoch byl natolik unavený, že nakonec opět usnul. Jeho spánek byl neklidný. Mluvil ze spaní, dokonce křičel, a Hrbáč, který tam dosud stál a opíral se o kliku dveří, jej musel svým šepotem uklidňovat. Potom přistoupil ke slamníku a chlapce přikryl. Nepokojné tělo vždy deku odkoplo, ruce do ní mlátily jako do nepřítele.

„Tys musel mít doteď zajímavý život,“ kroutil Bartoloměj hlavou.

Až když se hochův dech zklidnil, Hrbáč odešel.

Dveře se ztěžka zabouchly, plamen svíčky se zachvěl. Chlapec se trhnutím probral. Zíral do kamenné zdi. Chvíli mu trvalo, než si uvědomil, kde je. Tohle je vězení, prolétlo mu hlavou. Proč ho Hroznýš nechal zavřít? Proč sem? Sedmiletý rozum je na tyhle otázky krátký. Nerozumí dospělým, jejich uvažování, nerozumí světu.

Kobka byla nevětraná, špatně se mu dýchalo. Slamník, na němž měl spát, byl prosáklý pachem těl těch, kteří tu žili před ním.

Dvůr měl čtvercový půdorys a kluci se snažili rychle srovnat do řad před asi třináctiletého hochy, který je převyšoval, přehlížel, tvářil se přísně a důležitě, stál na dřevěné bedně a komandoval je. Měl husté havraní vlasy zakryté na temeni čepicí s kšiltem. Byly ovšem tak neposedné, že vylézaly do stran, padaly do tmavých očí. Výrazné vystouplé lícní kosti a tenké kruté rty v úšklebku, který se z jeho tváře nevytratil ani poté, co promluvil. Na sobě lepší oblečení než ostatní. Kabát bez záplat. Světlou košili vykasanou, zakrývala tak horní část dlouhých hnědých kalhot a sahala níž než šos kabátu. Jan si všiml pevných kožených bot, které jako by byly k bedně přikované. Ten kluk stál zpřímá, snad si dosud nepříjemného mrhnutí nevšiml.

Jan bezradně klopýtal nádvořím, narážely do něho nohy i ramena ostatních, až ho jakási ruka popadla a vtáhla do jedné z řad. Během minuty už stáli všichni nehybně jako stromy v lese, jako nějací dětští vojáci, ani nehlesli, natolik měli ještě v očích mlhu snů a spánku, plně se neprobudili. Neměli na to dostatek času.

Drobně mžilo, jemné, skoro neviditelné kapičky vody oslepovaly, zachytávaly se řas, padaly do vlasů a vsakovaly se do oblečení. Nikdo si netroufl setřít vodu z obličeje, nechávali ji stékat po nosu, rtech a bradě.

Objevil se muž, kterého Jan viděl v kanceláři. S tváří plnou bradavic a s pichlavými očima propadajícími se do tmavých důlků pod hustým černým obočím. Teď už neměl ledabyly uvázanou vázanku a kostkované sako, nyní měl plášť a klobouk, máchl rukou, jako by chtěl své svěřence umlčet, jenže oni nemluvili, byli tiší jako dech.

„Program dne!“ zahřměl Správce a Jan jeho hlas nepoznával. Včera večer mluvil se starcem Hroznýšem pokorným, až vystrašeným hlasem, ale teď? Teď byl sebejistý, po včerejším příkrčeném muži nebylo ani památky.

„Práce, práce, škola a zase práce! Pamatujte si, mládenci, bez práce si nezasloužíte ani kůrku chleba, co dostáváte, bez práce nebudete mít střechu nad hlavou, bez práce skončíte zpátky na ulici, odkud jsme vás všechny vytáhli. Tady Zbyšek vám zadá zaměstnání

hned po snídani. Nechci slyšet žádné omlouvání a fňukání, nechci slyšet, že se u jídla bavíte, že mrháte Božím darem, že nedojíte, co dostanete. Za chvíli se rozcvičíte, protáhnete ta svá líná těla

a opakuji snad už po tisíci – chci tady kázeň a pořádek, chci mír a klid, jako tu býval v dobách kláštera. Modleme se, hoši, teď hned se modleme za spásu vašich pokřivených duší. Děkujte Bohu, že vaše kroky nasměroval sem, do našeho sirotčince, do tohoto hnízda převýchovy.“

Na chvíli se odmlčel, zavřel oči, sklonil hlavu.

Jan viděl, jak jsou všichni kolem něho napjatí. Nikdo si nedovolil nahlas vydechnout, natož i jen šeptnout slůvko sousedovi.

„Otče náš, jenž jsi na nebesích,“ promlouval zvučným, až zpěvavým hlasem Správce, pootevřel oči a sledoval, jestli se všichni přidali k jeho hlasitému modlení. „Posvět se jméno tvé. Přijď království tvé. Buď vůle tvá...“

Jan byl snad jediný, kdo pusou neotevřel, kdo nevykřikl do tohoto kalného rána ono „chléb náš vezdejší dej nám dnes“. Ne, on jen vyjeveně zíral kolem sebe.

„A neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Amen.“

Hrobové ticho, které vystřídala ta samá modlitba, a přesto jiná.

„Pater noster, qui es in... sed líbera nos a malo. Amen.“

Zdálo se, že Správce už odejde, ale ještě máchl rukou a vypadal jako herec při nějaké té pouťové atrakci.

„Včera mě zklamala Karlova skupina, lajdáctví a šlendrián tu nestrpím, takže dnes, mládenci, bez snídaně, Karle, dvanáctka v naší převýchovné temnici. Proutek je třeba ohýbat, dokud je mladý, a proto byste mi měli za tenhle trest nohy líbat.“

V tu chvíli se oddělila z řad skupinka starších kluků, popadla zrzavého chlapíka, který se nevzpouzel, nechal sebou smýknout, a už ho odváděli někam do kláštera. Jan se otrásl.

„Málem bych zapomněl.“ Správce se podíval přímo na něho. „Máme tady nováčka, no pojď, ukaž se jim!“

A Jan předstoupil dopředu.

„Dávejte mi na něho pozor. Jestli uslyším, že se z něj klube ulejvák nebo že se jinak protiví našemu řádu a životu, nebo dokonce že má obě ruce levé a místo mozku v hlavě jen ten slepičí...“